

Kansallisarkiston lausuntopyyntö luonnoksesta Kansallisarkiston arvonmäärityspolitiikka ja arvonmäärityksen toimintamalli -asiakirjaksi

KH 21.09.2026 § 290

473/00.01.06/2026

Päätösesitys

Kaupunginhallitus päättää esittää lausuntonaan seuraavaa:

Keuruun kaupunki pitää Kansallisarkiston arvonmääritys- ja seulontapolitiikan uudistamista perusteltuna. Erityisen kannatettavaa on arvonmäärityksen kytkeminen osaksi tiedonhallintaa sekä digitaalisten tietoineistojen huomioiminen nykyistä kokonaisvaltaisemmin.

Kuntien näkökulmasta toimintamalli lisää kuitenkin käytännön työtä. Kuntien tulee tunnistaa ja kuvata tietoineistonsa, arvioida niiden arkistollista arvoa, tarkastella vanhojen seulontapäätösten ajantasaisuutta sekä huolehtia arkistointipäätösten toimeenpanosta tiedonhallinnassa ja tietojärjestelmissä. Tehtävät edellyttävät asiakirjahallinnon, substanssitoimintojen, tietosuojan ja ICT:n yhteistyötä. Tämän vuoksi Kansallisarkistolta tarvitaan selkeää käytännön ohjeistusta ja riittävää siirtymäaikaa.

Kuntasektorilla tulisi erityisesti hyödyntää useita toimijoita koskevia yleisiä arkistointipäätöksiä. Kunnat hoitavat samoihin säädöksiin perustuvia tehtäviä ja muodostavat samankaltaisia tietoineistoja, joten ei ole tarkoituksenmukaista tehdä samaa arvonmääritystyötä erikseen jokaisessa kunnassa. Samalla tulisi selkeyttää, mikä taho vastaa kuntia koskevien yhteisten arkistointiesitysten valmistelun koordinoinnista.

Lisäksi tarvitaan konkreettisia valtakunnallisia ohjeita vanhojen seulontapäätösten uudelleenarvioinnista, henkilötietoja sisältävien aineistojen arvonmäärityksestä sekä digitaalisten tietoineistojen arkistointivaatimuksista. Vaatimusten tulee olla sellaisia, että ne voidaan ottaa huomioon myös kuntien tietojärjestelmähankinnoissa ja järjestelmämuutoksissa.

Yhteenvetona todetaan, että Keuruun kaupunki kannattaa uudistuksen tavoitteita, mutta pitää tärkeänä, että toimeenpanossa vältetään kunnissa tehtävä päällekkäinen työ. Kunnille yhteisten tehtävien ja tietoineistojen arvonmääritys tulisi ratkaista mahdollisimman laajasti valtakunnallisilla ja yleisillä arkistointipäätöksillä sekä varmistaa kunnille riittävät taloudelliset resurssit, ohjeistus ja siirtymäaika.

Päätös

Hyväksyttiin.

Perustelu

Kansallisarkisto uudistaa arvonmääritys- ja seulontatoimintaa ohjaavia politiikka- ja strategia-asiakirjojaan ja pyytää lausuntoa

arvonmääritys- ja seulontapolitiikka-asiakirjasta. Lausunnon antajilta pyydetään näkemyksiä asiakirjan sisällöstä ja sovellettavuudesta.

Kansallisarkisto pyytää lausuntoa luonnoksesta Kansallisarkiston arvonmäärityspolitiikka ja arvonmäärityksen toimintamalli -asiakirjaksi. Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön 12.10.2026 mennessä: [Lausunto - Lausuntopalvelu](#).

Kansallisarkiston keskeinen yhteiskunnallinen tehtävä on päättää julkishallinnon toimijoiden pysyvästi säilytettävistä asiakirjatiedoista ja niiden säilytysmuodosta (Arkistolaki 831/1994 § 8 ja 11). Päätökset ja määräykset arkistolain mukaan pysyvästi säilytettävistä asiakirjatiedoista ovat perustuneet vuonna 2012 julkaistuihin seulontapolitiikka ja -strategia-asiakirjoihin (AL/21220/07.01.01.03.00/2012). Nämä asiakirjat ilmaisevat Kansallisarkiston arvonmäärityksen ja seulonnan tavoitteet, siinä käytetyt menetelmät sekä kriteerit ja periaatteet. Nyt lausuttavana oleva asiakirja korvaa voimassa olevat asiakirjat.

Kuntien kannalta luonnos merkitsee ennen kaikkea sitä, että arkistointi kytkeytyy aiempaa tiiviimmin kunnan normaaliin tiedonhallintaan. Kyse ei siis ole vain asiakirjahallinnon jälkikäteisestä työstä, vaan jo tietoaaineistojen, prosessien ja tietojärjestelmien suunnittelussa pitää huomioida, mikä tieto voi olla arkistoitavaa ja miten se säilyy ymmärrettävänä ja siirrettävänä.

Käytännössä kunnille olennaisimmat vaikutukset ovat seuraavat:

- Kunnan pitää tuntea ja kuvata tietoaaineistonsa nykyistä systemaattisemmin. Arvonmääritys tehdään ensisijaisesti tietoaaineistotasolla, ei yksittäisten asiakirjatyypien perusteella. Tiedonhallintamallissa tehtävät, tietovarannot, tietoaaineistot ja tarvittaessa tietoryhmät pitää kuvata niin, että niiden yhteydet ovat ymmärrettävissä.
- Kunta tekee itse ensimmäisen arvion arkistointitarpeesta. Sen pitää määritellä säilytysajat sekä arvioida viiden kriteeriryhmän perusteella, mitä tietoaaineistoja se esittää arkistoitaviksi. Varsinaisen sitovan arkistointipäätöksen tekee kuitenkin Kansallisarkisto.
- Arkistointiesitys on tehtävä, jos päätöstä ei ole tai vanha seulonta-/arkistointipäätös ei enää vastaa nykytilannetta. Tämä voi kunnissa tarkoittaa melko merkittävää vanhojen päätösten, nykyisten tehtävien ja digitaalisten tietoaaineistojen läpikäyntiä.
- Vanhoja seulontapäätöksiä joudutaan siis arvioimaan uudelleen. Luonnoksen mukaan toimija vastaa omia aineistojaan koskevien vanhojen ratkaisujen uudelleenarvioinnista ja tarvittavan arkistointiesityksen tekemisestä. Jo muodostuneiden analogisten arkistojen ratkaisuja ei kuitenkaan lähtökohtaisesti avata uudelleen.

- Digitaalinen data tulee selvästi arkistoinnin piiriin. Arkistoitavaa voi olla tietokantojen rakenteinen data, metatieto, paikkatieto, kuvat, audiovisuaalinen aineisto jne. Arkistointi ei siten tarkoita vain PDF:iä tai asianhallinnan asiakirjoja.
- Tietojärjestelmähankkeisiin tulee uusi käytännön vaatimus: arkistoitava tieto täytyy pystyä irrottamaan järjestelmästä siten, että se säilyy käytettävänä ja ymmärrettävänä ilman alkuperäistä järjestelmää. Tämä kannattaa huomioida jo hankinnoissa, integraatioissa, järjestelmävaihdoksissa ja sopimuksissa.
- Yhteiset tietovarannot ja kuntien yhteiset prosessit korostuvat. Samasta toimialasta tai useita viranomaisia koskevista aineistoista voidaan tehdä yleisiä arkistointipäätöksiä. Tämä voi olla kunnille myös merkittävä helpotus: kaikkien kuntien ei välttämättä tarvitse tehdä samaa arvonmääritystyötä erikseen.
- Henkilötietojen arkistointi vaatii erillistä harkintaa. Kunnan pitää arvioida henkilötietoja sisältävien aineistojen arkistointiin liittyviä riskejä ja arkistoinnin oikeasuhtaisuutta. Arkistollinen arvo voi silti perustella myös henkilötietoja sisältävien aineistojen arkistoinnin.
- Kunta vastaa Kansallisarkiston päätöksen toimeenpanosta. Kun Kansallisarkisto on ratkaissut, mitä arkistoidaan, kunnan pitää päivittää ratkaisut tiedonhallintamalliin, huolehtia metatiedoista ja aineiston eheydestä sekä tuhota määrääjän säilytettävät tiedot asianmukaisesti niiden säilytysajan päätyttyä.

Toimivalta

Kuntalain § 39 mukaan kunnanhallitus valvoo kunnan etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Valmistelija

Konsernipalvelujohtaja Päivi Vauhkonen,
paivi.vauhkonen(at)keuruu.fi, p. 040 158 1656

Esittelijä

Vs. kaupunginjohtaja

Tiedoksi

Lausuntopalvelu.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

